(ZEITUNGSDRUCKSACHE) Ч. 34. 22. серпня 1943 Рік I.

ХОЛМСЬКА ЗЕМЛЯ

РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7. Тел. 104-81.
АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 230-39.

ТИЖНЕВИК
„Cholmer Land" Wochenausgabe
SCHRIFTLEITUNG: Krakau, Orzeszkowagasse 7. — Fernruf 104-81
VERWALTUNG: Reichsstrasse 34. — Fernruf 230-39, 146-42

ПЕРЕДПЛАТА:
Чвертьрічно — 3.50 зл.
піврічно „ „ 7.— зл.
Ціна прим. 30 сот.

Світова революція - остаточна мета Сталіна

Підчас недавніх битв на східному фронті попав у руки німецького командування незвичайно цікавий документ, що висвітлює ціль, для якої Сталін веде теперішню війну. Цей документ це строго довірочний приказ Сталіна до червоної армії, який видано 16. лютого 1943 р. і подано до відома командантам поодиноких корпусів, дивізій, бриґад і полків.

По вступі, що мав, видно, на меті заохотити оперуючі тоді в Україні одиниці червоної армії до дальших жертв крови, Сталін подає своїм „товаришам" образ сучасної війни, як вона представляється в його уяві. Розрізняє він при цьому три етапи.

Першим етапом війни називає час, коли червона армія мусіла робити далекі відвороти, які слідували з тактичних оглядів.

Другим етапом війни називає Сталін минулу зиму, у якому німецькому фронтові на сході мали завдати смертельний удар. „У неповздержаному побідному поході — заявляє Сталін дослівно — доведете до заломлення цілий фронт ворога й при допомозі оставших формацій нашої славної червоної армії очистите святу советську землю". У хвилині, коли б відтак червоній армії мало вдатися попри старі кордони Советського Союзу вдертися до інших европейських країв, мав би розпочатися третій етап війни. Про це Сталін говорить таке:

„Спочатку не хотіли ми брати активної участи в цій війні. Хотіли ми вести дальше нашу орґанізаційну працю, щоб як одинокий край бути готовим кожної хвилини розпочати акцію в ім'я інтересів пролетаріяту цілого світу. З причини війни наша орґанізаційна праця дізнала перепон. Коли якогось дня червона армія вдереться до інших европейських країв і освободить пролетаріят, тоді знайдемося у самій середині третьої фази війни, що доведе нас до нашої остаточної мети, а саме до пролетарської світової революції. Буржуазійні уряди західних демократій, з якими заключили ми союз, можуть вірити, що як наше єдине завдання вважаємо ведення патріотичної війни за наш край. Ми комуністи знаємо, що наше властиве завдання зачнеться щойно тоді, коли другий етап теперішньої війни буде закінчений. Тоді розпічнеться для нас третя, остаточна і рішальна фаза війни, етап нищення світового капіталу".

„З хвилиною входу в другий етап мусимо забезпечити вже третій етап. Вже тепер мусимо підприняти кроки, щоб світовий капітал не пізнав передвчасно нашої остаточної мети".

„Ті наші тактичні кроки будемо змушені здійснювати теж і тоді, коли б несподівано довелося виконання другого етапу. Тоді іменно буде нам потрібне попертя з боку наших хвилевих союзників, зокрема через створення другого фронту. Кожне їхнє недовір'я у відношенні до наших остаточних цілей, грозило б небезпекою для цієї допомоги. Не дайтеся збити зі шляху ніякими вчинками, що так у широких масах у Совітському Союзі, як теж і за кордоном могли викликати враження, наче б ми спроневірились нашим засадам. Ні, ми зовсім їм не спроневірилися й ніколи їм не спроневіримося. Про це повинні ви постійно пам'ятати і в тій думці кермувати тими людьми, яких повірено вашому керівництву".

„Одинокою нашою метою є і остане світова революція. Коли побідно закінчимо другий етап цієї війни, то постійно думайте про третій етап, що лежить перед нами і що для нас буде рішальний".

„Ми заключили союз — так Сталін кінчить таємний приказ — бо це було конечне, щоб дійти до третього етапу. Наші шляхи розходяться однак там, де тепер наші союзники станують впоперек шляху, що веде до нашої остаточної мети. Пам'ятайте завсіди про те, що наше гасло звучить: Пролетарі усіх країн єднайтеся. Пам'ятайте теж, що єдиною нашою метою є світова диктатура пролетаріяту".

Нарада кооператорів Холмщини і Підляшшя

Досі було так, що наради, які мали значіння для цілої Холмщини й Підляшшя, відбувалися зправила в Люблині, як в осередку обласної влади і де також є і осередок люблинського відділу Ревізійного Союзу Українських Кооператив у Львові, врешті осідок Представництва Українського Центрального Комітету. У виборі Люблина на місце з'їздів і конференцій немале значіння мала й та обставина, що для деяких повітів залізнича сполука з Люблином догідніша, як з Холмом. У цій практиці зроблено досі виїмок тільки два рази — 30. липня 1940 р. і 20. вересня 1942 р. коли скликано до Холма наради відпоручників усіх УДК і Делеґатур при співучасті представників Українського Центрального Комітету. За тим прикладом з осени минулого року пішла тепер і кооперація й на суботу 7 серпня ц. р. скликала до Холма нараду Повітових Кооперативних Союзів, що була присвячена виключно справі організації здачі збіжевого континґенту. З існуючих 7. повітових Кооперативних Союзів (Біла, Володава, Холм, Грубешів, Белз, Томашів і Тарногород) на нараді були представники п'яти Союзів; не з'явилися тільки представники найдальше від Холма віддалених Союзів у Білій і Тарногороді. З люблинського відділу РСУК прибув на наради д-р Панченко, а з представництва УЦК в Люблині д-р Левицький. Число низових кооператив, об'єднаних у згаданих 7-ох Союзах, сягає 553, з чого 490 загального закупу й збуту, з 44.000 членами після статистики з половини 1942 р.

Іменем дирекції Холмського Союзу Кооператив відкрив наради член дирекції полк. Крат, що також і проводив нарадами, вітаючи короткою промовою представника РСУК д-ра Панченка, УЦК д-ра Левицького, представника преси д-ра Ст. Барана, голову УДК в Холмі кап. лейт. Шрамченка та делеґатів Союзів. На порядку нарад було питання, як технічно перевести при найближчій здачі збіжевого контингенту орґанізацію здачі, маґазинування, бухгальтерію, видачу посвідок, виплату гроша доставцям, контролю і т. д. на основі дотепер зроблених досвідів, що їх поробили в минулих роках поодинокі Союзи. Практика не була устійнена і організація здачі збіжевого контингенту в деяких подробицях у поодиноких Повітових Союзах Кооператив на Холмщині й Підляшші була різна.

Відповідну доповідь виголосив відпоручник Повітового Кооперативного Союзу в Белзі п. Захарійчук подаючи зразки, як справу організації здачі збіжевого континґенту переведено на терені його Союза. На основі цієї доповіді розвинулася довша ділова, кількагодинна дискусія, в якій забрали слово представники всіх приявних Союзів. Кожний з них з'ясував ділово організаційну сторінку цієї справи у своєму Союзі, подаючи при цьому свої помічення й висновки на майбутнє, що з практичного боку було дуже важне для представників інших Союзів, де подібної практики не було. Приявні прийшли до переконання, що годі перевести аж до найменших подробиць одноцільне поступовання і книговодство в усіх Союзах бо місцеві потреби вимагають деяких ухилів. А всеж таки спільні наради є необхідні і корисні, тільки треба їх скликати раніше, а не так пізно, як цього року. Союзи поробили вже відповідні контингентові заходи, видали друки, що їх тепер годі змінити, бо невдовзі розпочинається здача збіжевого контингенту. На майбутнє таку нараду слід скликати швидше, щоб був час приготовити й перевести відповідні зміни.

Протибольшевицьке віче в Холмі

В суботу 7. серпня ц. р. в год. п'ятій по пол. відбулося у великій залі технічної школи в Холмі маніфестаційне протибольшевицьке віче українського громадянства. Як промовець виступив сотник Романченко. У своїй промові підчеркнув він, що український нарід бореться з большевицькою загрозою ще від осені 1917 р. і у тій боротьбі стратив досі понад сім міліонів свого населення, закатованого большевиками в тюрмах, на каторжних роботах або на засланні, або прямо масово розстріляного. Головно міліони нашого населення вигинуло в часі масового голоду в Україні в рр. 1921—1922 і 1933, який большевицька влада свідомо зорганізувала для масового винищення нашого народу. Промовець згадав уперш про десятки тисяч закатованих через НКВД у підвалах большевицьких тюрем, галичан і волиняків при відступі большевицьких військ літом 1941 р., про постріляних у Винниці агентами НКВД понад 10 тисяч українських селян і робітників та про ті наші незчисленні жертви, що ще досі пропадають в муках на каторжних роботах, в тюрмах і на засланні. Всі вони кличуть до нас і жадають від нас одного — безпощадної пімсти катів і винищення московської жидо-комуни. Інакше та жидокомуна залле і винищить цілий культурний світ своєю світовою революцією, до якої виразно готується Сталін зі своєю червоною армією. Від 25 літ бореться український нарід зі страшною большевицькою потворою. Тепер у тій боротьбі він не сам, бо під проводом Німеччини бореться з жидо-комуною і ціла культурна Европа, що цю боротьбу поведе аж до цілковитого розторощення Сталіна з його опричниками, щоб остаточно визволити Европу та цілий світ від заглади, що її готують большевики. Промова сотника Романченка, переривана частими гучними оплесками, зробила сильне враження і осягнула свою мету.

Винниця — місто всенародних прощ

До Винниці і дальше приїздять з-за кордону делеґації вчених, журналісти і ін. Теж і населення України сотнями приходить, щоб розпізнати у винницьких гробах трупи своїх рідних, або бодай віднайти їхню одіж. Навіть із далеких сторін України прибувають на місце большевицького злочину численні делеґації, щоб оглянути могили, бути присутніми при судово-лікарських дослідах, а теж у вияв пошани скласти на цих могилах квіти та вінки.

В одну з недавніх неділь приїхали до Винниці представники з Волині, в тому теж і представники Української Поліції. Після Богослуження делеґація пішла на місце могил замордованих жертв. Українська Поліція тримала біля могил почесну варту. На могилах складено вінки, а український посадник міста Рівного д-р Сав'юк, висипав на могили землю з Рівного. (Док. на 4 стор)

ОГЛЯД ВОЄННИХ І ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ

Воєнні й політичні події минулого тижня вказують, що ворожий табор, зокрема большевики, за всяку ціну змагає до того, щоб якнайскорше вирішити війну. Крім величезних боїв на Сході, й наступу на Сицилії, ворог почав також живішу політичну акцію. Черчіль знову поїхав до Канади, щоб зустрінутися з Рузвелтом а Сталін відбув довгу нараду з представниками Англії та Злучених Держав

По цьому боці фронту Німеччина успішно стримує большевицьку навалу на Сході й в завзятих боях на Сицилії обороняє європейський суходіл перед безпосереднім ворожим ударом. Рівночасно вона разом зі своїми союзниками робить усі потрібні заходи, щоб протиставитися ворожій навалі. Німецька преса заявляє, що Німеччина розпоряджає відповідними плянами й засобами, щоб у рішальній хвилині вдарити й повернути хід воєнних подій у власну остаточну перемогу.

На Сході

Найбільші бої далі відбувалися на Сході. Сталін робить розпучливі зусилля, щоб таки ще цього року відбити Україну. Крім того йому іде про те, щоб захопити якнайбільше європейської території і стати незалежним від своїх капіталістичних англійських та американських союзників.

Коли большевики не змогли прорвати німецького оборонного фронту під Орлом, вони вдарили з величезною силою на південний захід і захід від В'язьми та на південний захід від Білгороду. При тому їх головний наступ пішов тепер з під Білгороду в напрямі на Харків. Велитенські атаки під В'язьмою, де большевики зібрали нечувану досі силу всякої технічної й важкої панцирної зброї, мабуть мали тільки завдання відвернути увагу німецького військового проводу від удару в напрямі Харкова. Бої на південь від озера Ладога, на Кубанському мостовому причілку, над рікою Міюс і над середнім Дінцем, мали здебільша місцевий характер.

Коло В'язьми й Білгороду

Найважчі та найважніші в своїх наслідках бої відбувалися на південний захід від Білгороду. Там прийшло до завзятих боїв, що рішають про долю важної вузлової точки Харкова. Вдаряючи з великою силою, німецькі війська не тільки зупинили ворога, але також знищили його поодинокі боєві групи. В боях під Білгородом брало участь 1000 німецьких стрімкоспадних літаків т. зв. „Штукасів", що у великій мірі причинилися до зліквідовання ворожої небезпеки. Важкі бої коло Білгороду далі тривають з незменшеною силою.

Під В'язьмою, большевики кинули неймовірне число повзів, артилерії, вогнеметів, т. зв. „органів Сталіна" тобто швидкострільних гармат з кількома дулами, літаків і піхоти. Не зважаючи на те, вони ніде не досягли ніяких суттєвих успіхів, бо всі місцеві вломи німці на час або очистили або замкнули.

Большевики завзято атакували також на захід від Орла, хоч там останніми часами зазначилася слабша участь большевицької панцирної зброї, яку мабуть перекинули під В'язьму й під Білгород. Рівночасно з тим виявилося, що на деяких відтинках большевики ввесь тягар боїв перенесли на артилерію та летунство. Це вказувало б на великі втрати большевиків у людському матеріялі а зокрема піхоти.

Очищуючи запілля від банд большевицьких партизанів відділи СС, поліції й війська знищили на Білорусі на захід від Мінська 154 табори й 151 заборол, убили 4.200 а зловили 6.000 бандитів.

Успіхи німецької тактики

Головна ціль цьогорічної німецької тактики на Сході в тому, щоб у важких боях якнайбільше виснажити ворога й зберегти якнайбільше власних сил. Згідно з голосами німецьких часописів ця тактика цілковито оправдалася в боях цього літа на Сході. Не зважаючи на розмірно незначні теренові успіхи ворог уже втратив і постійно далі тратить таку величезну масу зброї й людей, що це мусить відбитися на його боєвій спроможності. За приблизними підрахунками ворог досі втратив упродовж 6-ох тижнів літніх боїв на Сході понад **11.000** повзів. З того **1.800** в останньому тижні. Рівнобіжно до того ідуть великі втрати большевицького летунства. Людські втрати большевиків незвичайно великі. Значні є також втрати большевицької чорноморської фльоти. Досі втратила вона внаслідок боєвих дій німецьких підводних і швидких човнів 65 кораблів. Між ними кружляки „Комінтерн" і „Червона Україна", головні швидкі човни — „Ташкент" й „Москва", 11 нищильників і 14 підводних човнів.

На Сицилії

Завзяті бої відбуваються також і на Сицилії, де ворог намагається зломити спротив нім.-італ. частин, зосереджених у півн.-східн. частині острову. Вживаючи тактики еластичної оборони німецько-італійські війська серед завзятих боїв пересунули свої оборонні становища в простір на схід від Етни. Ворог без огляду на свою перевагу посувається дуже поволі тому, що німецько - італійські частини скрізь заміновують проходи й уставляють загороди. Крім того ворог має значні труднощі з постачанням харчів і воєнного матеріялу. Летунство великодержав осі постійно бомбардує ворожі кораблі як на відкритому морі так і в сицилійських й африканських пристанях.

Кажуть, що важкі бої на Сицилії припізнили здійснення інших ворожих плянів у східній частині Середземного моря. Збираючи війська в Сирії та в єгипетських пристанях ворог готується до якихось нових дій проти європейського суходолу. Тимчасом великі втрати в кораблях примусили його „почекати" з тими плянами.

Новий налет на Рим

Продовжуючи свою тактику нищення відкритих міст, англійці та американці далі бомбардують Італію. 13. 8. вони знову вдень налетіли на столицю католицького світу Рим та скинули бомби на мешкальні дільниці, церкви, культурно-мистецькі пам'ятники й різні прилюдні будинки. Незабаром після налету папа Пій XII-ий виїхав на місто, щоб оглянути його знищені частини. Жертвою ворожих бомб стали дві римські церкви. Перед Римом ворожі летуни збомбардували особовий поїзд з Неаполю, а коли його пасажири — переважно жінки й діти — шукали захисту на луках побіч шляху, ворожі летуни обстріляли їх зі скорострілів. Жертвою ворожих налетів стали також інші відомі італійські міста, як Неаполь, Ґенуа, Міляно й Турин. Зокрема важко потерпіли два останні міста. В Міляні ворожі бомби знищили 6 церков. Між ними є церква зі славним образом Леонарда да Вінчі — „Остання вечеря". Архієпископ Міляна тільки чудом урятувався від смерти. Його було цілком засипало в руїнах знищеної архієпископської палати. Таксамо в Турині ворожі летуни знищили дуже багато цінних пам'яткових будинків. Між ними королівську палату.

Останній налет на Рим вказує, що англійці та американці злегковажили собі голос Папи, щоб не нищити Риму. Озлоблені поведінкою італійського народу, що він далі воює, вони хотіли б таким способом зломити його духа. Але ворожі налети ще збільшують гнів італійців, які свідомі небезпеки, яка їм загрожує.

В повітрі і на морі

Підчас своїх нічних налетів на північно-західні німецькі простори ворожі літаки заатакували минулого тижня відкриті міста Манґайм й Нюрнберґ. 12. 8. вони налетіли вдень під охороною хмар на міста Бон і Бохум. Скрізь потерпіло цивільне населення й мешкальні частини міста. Підчас налету на Манґайм німецька протилетунська оборона зістрілила 13, над Нюрнберґом 14, а над Бон і Бохум 37 ворожих машин.

Відповідаючи на ворожі атаки німецьке летунство з добрим успіхом заатакувало військові об'єкти середньої Англії а опісля у пристані Плімавтс і Баренмавтс. Остання атака була розмірно коротка, але дуже сильна. Вона викликала в Англії чимале збентеження, бо англійці побоюються частіших німецьких налетів.

Німецькі підводні човни знову затопили на Атлянтійському океані й Середземному морі 6 ворожих кораблів загальної містоти 33.000 тон. При тій нагоді варто згадати, що впродовж ц. р. Німеччина, Італія та Японія затопили 840 ворожих кораблів а ушкодили 660 на загальну суму 8 міліонів 330.000 тон загальної містоти. Разом ворогові пропало 1518 кораблів, підчас коли згідно з його власними даними за ввесь цей час він міг збудувати тільки 1046 кораблів.

Розбиття конвойної валки недалеко Ґібральтару

13. серпня під вечір відбулася на Середземному морі на схід від Ґібральтару, недалеко еспанського побережжя, одна з найбільших битв у цій війні, поведена між літаками та конвойною валкою. Сильна ескадра німецьких торпедних літаків заатакувала велику аліянтську конвойну валку, яка плила під сильною охороною. Коли з кораблів побачили ,що наближається ескадра літаків, нищильники відкрили загороджувальний вогонь. Водночас із чердаків усіх торговельних кораблів почала стріляти зенітна артилерія. Не зважаючи на те, німецькі торпедні літаки перейшли до атаки.

Хоч кораблі почали плисти викрутасами, проте вже перші вистрілені торпеди довели до цілого ряду голосних вибухів. Великий корабель-цистерна, що одержав влучний поціл торпедою, спалахнув високим полум'ям і зараз таки почав потопати. Так само впродовж кількох хвилин пішли на морське дно три інші великі торговельні кораблі, вщерть навантажені постачальним добром. Теж два нищильники серед голосної експльозії перехитнулись і затонули.

Не звертаючи уваги на густий і завзятий протилетунський вогонь, що йшов від кораблів, літаки зближались на найближчу віддаль. Тому їхні торпеди були докладно виміряні і трапляли точно у ціль. Багато кораблів горіло ярким полум'ям. Один великий вантажний корабель, що імовірно дістав поціл торпедою у саму середину, розлетівся і пірнув у морських хвилях буквально впродовж секунди. Два інші кораблі, що теж горіли, зударились один із одним, розбились і затонули.

Пізніша стежна діяльність літаків ствердила, що **разом 32 аліянтські кораблі** або пішли відразу на морське дно, або дістали нищильні поціли. Знищено разом 170.000 брт. Таким гордим вислідом скінчилася в п'ятницю вечором одна з найбільших морських конвойних битв у цій війні.

НОВИЙ СОВІТСЬКИЙ АМБАСАДОР В АНГЛІЇ

Амбасадором Совітського Союзу при британському уряді призначено Федора Ґусева. Ґусев є наступником Майського, який недавно став заступником наркома закордонних справ. Ґусев має 39 років і до жовтня минулого року був амбасадором совітського уряду в Канаді

Хліборобська освіта для молоді

Історія держав виказує, що найдовше й найсильніше вдержується при житті ця держава і цей нарід, що у своїй масі спирається на хліборобстві. Неосілі, кочові народи могли творити й створили нераз в історії великі держави, але вони мали тільки хвилеве, переходове значіння, і розпадалися невдовзі по смерти свого творця. Що більше. Кочовий нарід не проіснував сам довго і гинув, стрінувшись з осілим, культурнішим від себе хліборобським народом, або розпливався серед нього. І на наші українські землі набігали давно різні кочові орди — печеніги, ятвяги, половці, татари і інші, а тепер по більшості з них і сліду ніякого не остало. З цією кочовою навалою, що приходила звичайно з азійських степів, наш нарід вів безнастанну боротьбу і хоч у ній бувало й знемагав, то все ж пережив своїх наїзників, остав на своєму місці й поширив навіть свою національну територію, як тільки настали сприятливіші обставини. Тайна цієї побіди лежить у великій любові нашого хлібороба до землі, яка його відроджує по кожному нещастю, даючи йому силу перетривати й найбільше лихоліття. Цю любов до землі й живе співжиття з нею оспівується вже в наших старих обрядових і побутових піснях і взагалі в усній народній словесності, а незрівняно й по мистецьки представив це Василь Стефаник у своїх нарисах-новелях.

Наше лихоліття тривало довго й не минуло ще й досі. А все ж таки прийшло відродження. Вийшло воно з низів нашого хліборобського народу, що видав таких світочів, як Тарас Шевченко, Іван Франко, Василь Стефаник і інших — співців своєї долі й недолі та заповітників кращої майбутности. Наш хліборобський нарід створив свою питому високу культуру, але в невідрадних життєвих обставинах не створив відповідних цивілізаційних засобів, до яких належить і сучасна хліборобська техніка. Не мав фахових хліборобських шкіл, не засвоїв вповні теперішніх здобутків науки в хліборобській ділянці й господарив здебільша так, як навчився з практики від своїх батьків.

А це сьогодні зовсім не вистачає. За давніших — російських, австрійських чи польських часів не було у нас на українських землях хліборобських шкіл для масового вишколу дрібних хліборобів у їх званні.

Народня школа на Холмщині й Підляшші давніше московська, опісля польська, давала дуже маленьке загальне знання, це в додатку подане в чужій мові скоро забувалось і ті, що скінчили народню школу пізніше були нераз півграмотні.

Про конечний поступ у хліборобстві не було мови і з цієї причини, що й сам цивільний закон пособляв у щораз більшому роздрібненні селянських господарств через родинні поділи аж до таких дрібних границь, де поступова новочасна господарка була неможлива. Врешті не остав без сліду й вплив польсько - шляхотського оточення, що з погордою й призирством відносився до хлібороба - селянина й не цінив його праці. І це було в часі, коли в культурних західно-европейських державах давно пізнали велику суспільну, господарську й моральну вагу селянина-хлібороба, високо цінили його вартість в інтересі держави та в ім'я майбутности цілого народу, і дали йому належну загальну й фахову освіту.

Сучасна світова війна виказала наглядно величезне значіння хліборобів селян для держави і її оружної сили — армії та для остаточної перемоги над ворогом. Справа виживлення й витворення в хліборобстві якнайбільше продуктів, потрібних до життя й ведення війни, стали першим завданням державної адміністрації під цю пору. І тому держава звернула дуже пильну увагу на піднесення і орґанізацію хліборобства.

В першу чергу йде про піднесення господарської культури й хліборобської продукції на наших землях. Стоять вони ще назагал доволі низько і для їх піднесення і орґанізації потрібно ще доволі багато праці. Передовсім виховної. Це можна осягнути тільки у фахових хліборобських школах, а в Галичині, де існує орґанізація „Сільський Господар" — в гуртках хліборобського вишколу молоді. У пляні є перевести загальне фахове перевишколення хліборобської молоді, щоб кожний майбутній власник сільського господарства був якслід фахово приготований до його ведення. Тому кладеться якнайбільшу вагу на орґанізацію фахових професійних шкіл різного роду і для різних звань. Число таких шкіл з українською мовою навчання сягає нині, на терені Генеральної Губернії до 300, і воно збільшується з кожним роком в міру того, як росте число кваліфікованих учителів, бо влада не щадить коштів на ту ціль. Тут поступ очевидний й великий, коли зважиться, що на терені українських земель в б. Польщі включно з Волинню і Поліссям, які сьогодні не належать до Генеральної Губернії, виносило всього кільканадцять.

Загал хліборобської молоді свою фахову освіту має здобути в обов'язкових званевих хліборобських школах, що мають охопити всі села й усю молодь. Покищо цього нема, бо нема ще відповідного числа українських фахових учительських сил. І тут йде до ліпшого, бо щорічно певна скількість народніх учителів і учительок вишколюється фахово на окремих курсах. Крім цього є властиві професійні хліборобські школи нижчого, середнього і вищого типу, зорганізовані так, що можна перейти з нижчого до середнього, а з середнього до вищого типу. В цей спосіб уможливлюється хліборобської молоді без конечности покінчення осьмирічної гімназії дістатися до високої хліборобської школи й здобути найвищу агрономічну освіту.

На сторінках нашого часопису писалося вже нераз про значіння хліборобської освіти і її потребу і то так для хлопців, як і для дівчат. Невдовзі розпічнеться новий шкільний рік, коли молодь заповнить школу, щоб здобути освіту, знання, а у фахових школах і фах — хліб у руки. Наша селянська молодь повинна в першу чергу пам'ятати про хліборобську освіту і заповняти вщерть передовсім хліборобські школи. Мусимо завсіди пам'ятати, що наш нарід був, є і буде хліборобським народом, бо вже саме Провидіння дало йому на поселення найліпшу для хліборобства землю в Европі, якої видайність можна ще багато піднести. Очевидно, ми знаємо, що не вся наша селянська молодь піде до хліборобських шкіл. Це й не вказане, бо в інтересі нашого правильного розвою лежить, щоб частина селянської молоді йшла до ремесла і купецтва й до відповідних фахових шкіл. З неї вийде міщанський стан, освічений, сильний і фахово вишколений, якого нам конче треба. Найспосібніші і найбільше охочі до книжки й книжкової науки нехай ідуть до гімназій, щоб поповнити ряди нашої освіченої провідної верстви.

Минули часи, коли неписьменний селянин-хлібороб знав тільки те, що практично навчився від свого батька — теж неписьменного. Теперішній світ жадає від кожного освіти і фахового знання і то так від чоловіка, як і від жінки, від неї у її властивому царстві — в ділянці домашнього господарства й виховання дітей. Наш доріст мусить заповнити школи й здобути освіту та фахове знання. Освітою, знанням, національною єдністю і характерністю усунемо сучасне лихоліття й здобудемо краще майбутнє.

Пересторога для нашого населення

Сучасна світова війна є тотальною війною себто такою, в якій бере участь не тільки озброєна армія, але й загал громадян, співділаючи пляново для оборонних цілей держави і переможного закінчення війни. Тому переведено законним шляхом необхідні обмеження в користуванні приватною власністю й розподілу конечних для життя засобів, уведено примус праці та її відповідний приділ, врешті управильнено спосіб цілої господарки, між іншим і хліборобську, охорону і розподіл її продуктів, щоб у належний спосіб забезпечити прохарчування армії і цивільного населення. Повстала т. зв. воєнна господарка, для забезпечення якої видано окремі не лише технічні, але й карні постанови. Нема довгого справування, нема різних відкличних інстанцій, як це буває у мирному часі, а кари воєнного часу й воєнного положення є суворі, до кари смерти й конфіскати майна включно, при чому найчастіше кари є негайно виконувані.

РОЗПОРЯДОК ПРО ВОЄННУ ГОСПОДАРКУ

Найважнішою є охорона й забезпечення сирівців і витворів, що служать для життєво важних потреб населення. З тією метою оголошено в Німеччині (4. вересня 1939 р.) розпорядок про воєнну господарку, який поширено і на Генеральну Губернію. Найважніша його карна постанова в § 1, а саме:

„1) Карою тяжкої в'язниці або в'язниці карається того, хто нищить, усуває або задержує сирівці чи продукти, що належать до життєво важного запотребування населення і тим злобно загрожує покриття цього запотребування. В особливо тяжких випадках можна засудити на кару смерти.

2) Карою в'язниці, а в особливо тяжких випадках карою тяжкої в'язниці карається того, хто без оправданої причини задержує грошові знаки".

Для пояснення подаємо, що згідно з § 14. німецького карного кодексу найвищий вимір кари тяжкої в'язниці сягає 15 літ, найнижчої 1 рік; досмертна тяжка в'язниця завсіди в законі окремо зазначена. Згідно з § 16. нім. карного кодексу найвищий вимір кари в'язниці сягає п'ять літ, найнижчий один день. В Генеральній Губернії обов'язують тепер закони Польщі з тими змінами, що їх увело теперішнє законодавство Генеральної Губернії або окремі закони Німеччини, розпорядки і розпорядки зі силою законів, що їх видає влада Ген. Губернії, врешті розпорядки і закони Німеччини, які окремою постановою поширено й на територію Ген. Губернії.

СУДІВНИЦТВО

Очевидно підпали зміні й постанови про судоустрій і про компетенцію судів на території Ген. Губернії, бо попри давніше польське судівництво введено тут і німецьке, останнє для громадян німецької держави (Райхсдойче) і приналежних до німецької національности (Фольксдойче), а для ненімецького населення в означених законом випадках. Поділ німецького судоустрою у Ген. Губернії такий: звичайні суди для цивільних і деяких карних справ — німецький суд (Дойчесґеріхт) і вищий німецький суд (Дойчес Оберґеріхт), спеціяльний суд (Зондерґеріхт) виключно для карних справ і поліційний суд (Поліцайґеріхт), що урядує теж як наглий суд (Штандґеріхт). Перед поліційним судом не допускається формальної адвокатської оборони, яка існує перед судом і від вироків поліційних судів нема відклику, вони правосильні з хвилиною їх оголошення.

Компетенція спеціяльних судів (Зонденґеріхт) під цю пору дуже широка і перед ними стає багато наших людей, що попали в конфлікт з діючими законами і розпорядками. Як адвокат допущений до оборони перед спеціяльним судом вже від кількох літ, маю здебільша місцеву українську селянську клієнтелю і знаю її особисту незарадність перед судом, її незнання законних приписів. Таке незнання законів і розпорядків нікого не виправдує, а доводить нераз до нарушення обов'язуючих постанов, що мають часто дуже прикрі й сумні наслідки. Більшість наших селян стає перед німецьким спеціяльним судом як обвинувачені з § 1 уст. 1, наведеного вище розпорядку про воєнну господарку — за нелегальний заріз свині або її нелеґальну продажу на шмуґель, нелеґальну продажу збіжжя, зловживання при здачі континґенту і т. д. Очевидно приходять нераз і інші пос

ступки, зв'язані з воєнним положенням і воєнною господаркою.

ВИНЯТКОВИЙ СТАН ПІДЧАС ЖНИВ

Як сказано, витвори хліборобства як найважніші для прохарчування армії і цивільного населення, є під окремою охороною, передовсім на час їх збору і тому як минулого року так і тепер видано з тією метою окремий розпорядок про винятковий стан у Ген. Губернії підчас жнив у часі від 15. липня до 20. грудня 1943 р. включно для охорони і охоплення жнив і для забезпечення прохарчування в господарському році 1943/44. Зміст цього розпорядку помістили ми в попередньому числі. Пригадуємо, що підчас жнивного стану обов'язують такі особливі приписи:

Смертю карають того, хто 1) злобно не виконує обов'язку здачі сільсько-господарських продуктів або худоби, 2) хто злобно пошкоджує або нищить сільсько-господарські продукти всякого роду, що служать до прохарчування людей або тварин; 3) хто непокликаний вирізує або велить вирізувати худобу; хто врешті у поважній мірі перешкоджує каральною дією у виконанні здачі обов'язкових контингентів сільсько-господарських продуктів або худоби; 5) хто закликає або доводить до загрожених карою злочинів під 1—4.

Виконування й виконання вироків належить до наглих судів. Вирок можна виконати негайно.

ПЕРЕСТОРОГА ПЕРЕД ПРОСТУПКАМИ

Обов'язки оборонця у воєнному положенні не легкі й не належать до особистих приємностей. Це тим більше, якщо мається до діла з нашими селянами, що з правила не знають судоводства і нераз питають простодушно, чи за провину, загрожену тяжкою в'язницею або смертною карою, не можна заплатити грошеву кару. Перед наглими судами нема навіть адвокатської оборони і там обвинувачений стає сам без оборонця-адвоката. Для того є конечна заздалегідь пересторога перед проступками, в яких судить наглий суд і які загрожені найтяжчою карою — карою смерти. У практиці найчастішим проступком з воєнної господарки у нашому селі є нелегальний заріз безроги. За це на основі згаданого вище розп. з 14 липня п. р. грозить наглий суд і смертна кара, як і за інші там докладно вичислені проступки. Тому й треба, щоб наша сільська інтелігенція — головно духовенство і учительство — голови УОТ, кооператори, війти і солтиси та взагалі свідоміші селяни, повчили якслід загал наших сільських громадян про виданий 14. м. м. розпорядок і про точне виконання їхніх обов'язків. Тоді від нашого села відвернеться неодно лихо і неодну трагедію, а свідомі одиниці сповнять тим свій обов'язок супроти наших мас.

Др. Степан Баран

Діячі української культури

Михайло Максимович

(1804—1873)

Цього року минає 70 літ з дня смерти великого українського вченого — Михайла Максимовича. Родився він на Полтавщині. Його дитячі роки минали на Золотоніщині— серед буйної краси українського степу. По закінченні гімназії і університету — його, як молодого, здібного вченого призначено на ректора Київського Університету. Виклади проф. Максимовича з історії Київської Русі, історії української літератури та української народної творчости завсіди захоплювали слухачів-студентів. В 1841 р. він покинув однак державну службу, щоб всі свої сили посвятити рідній науці. Того ж року виїздить він з Києва на свій власний хутір Михайлова Гора, в Полтавщині, де жив і працював аж до смерти.

В своїй науковій праці цікавився він не тільки життям українців у межах б. Росії, але теж і культурною працею галичан. Галицьким письменникам і поетам радив він писати літературні твори українською народною мовою. На окрему увагу заслуговує його велика збірка українських народних пісень. В передмові до неї він науково обґрунтував відрубність української мови. Цей збірник мав для України велике значення. Зібрані народні пісні спонукали наших письменників і поетів ближче поцікавитися культурою нашого народу, його минулим, звичаями і т. д. та одночасно дали їм змогу пізнати багатство рідної мови й красу народної пісні.

Максимович поруч інших наукових дослідів перший у нас зайнявся історією українських прізвищ. У своїх наукових працях довів він, що український народ на свойому довгому історичному шляху витворив свою власну культуру, безперервно живучи на своїй власній землі, не зважаючи на татарське лихоліття й навали попередніх орд. Проф. Максимович виступав проти тих, хто хотів знеславити і знецінити силу української традиції і боронив історичних надбань українського народу від московських зазіхань.

Багата наукова діяльність проф. Максимовича причинилася у великій мірі до створення і поглиблення національної свідомости українського народу. Розглядаючи історію державности українського народу, Максимович ствердив, що історію України творили не анархічні відрухи темної маси, але свідомі зусилля її провідної верстви. В усій праці проф. Максимовича пробивається глибока віра в творчі сили і будівничі здібности українського народу.

Винниця

(Докінчення з 1. стор.)

На цих нових могилах єпископ житомирський та єпископ винницький відправили за спокій душ помордованих панахиду. У пращальному слові один з єпископів висловив глибокий біль і жаль, що його, враз із рідною закатованих, переживає тепер ціле населення України.

ТОРТУРИ ЖІНОК У ВИННИЦІ

Разом із чоловіками, як повідомлено вже давніше, знайдено у винницьких могилах також і кілька замордованих жінок. Деякі жінки, які були арештовані, але залишились при життю, зголошуються тепер до протоколів і розказують як поводилися з ними енкаведисти підчас слідства.

Одна 60-літня вже жінка розповіла, що підчас переслухання роздягнули її та бичували спеціяльними струментами для тортур, які залишали на тілі глибокі рани: Хоч рани вже й загоїлися — сліди таки залишилися ще й досі. При переслуханні вибили їй 5 зубів. Коли ж вона вмлівала, привертали її до пам'яти і тортурували дальше. Іншим разом впихали її в руру, яку наповнили холодною водою. Одним із звичайних способів тортур, було вкладати переслухуваним між пальці горіючі сірники.

СОБОР У ДНІПРОПЕТРОВСЬКУ

Собор Непорочного Зачаття в Дніпропетровську передано урочисто знову на власність Православній Церкви в Україні. Большевики перебудували були той собор на ветеринарну клініку. Тепер швидкою ходою переводиться ремонт собору. Кошти ремонту обраховано на яких 2 міліони карбованців.

Поширюйте „Холмську Землю"

Д-р ЄВГЕН ХРАПЛИВИЙ

Господарство Холмщини і Підляшшя

4)

Округа і давній повіт / Рід ґрунту	Холмсько-Томашівська Височина					Підляшшя (низина)					Білгорайщина	
	Грубешів	Томашів	Холм	Замістя	Красностав	Володава	Біла	Радинь	Любартів	Сільці	Білгорай	Янів
Піскові ґрунти	7,1	12,2	25,0	20,4	3,4	41,8	59,3	31,1	37,1	34,9	46,0	28,3
Суглинки	4,0	11,0	18,2	5,4	2,6	20,1	21,5	29,6	18,8	12,1	10,3	8,7
Попільняки	0,6	—	5,5	—	2,5	11,3	8,6	23,6	16,4	34,9	—	—
(білиці)						—	—	—	—	—	—	—
Леси	43,4	34,2	3,5	43,6	58,6	—	—	—	8,6	—	27,2	51,1
Боровини	4,4	10,7	24,8	16,1	25,5	2,1	—	—	—	—	0,6	7,9
Чорноземи	23,0	14,1	—	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—
Мади	2,2	—	1,5	—	—	1,9	4,8	—	3,3	0,1	3,2	1,9
Торфи і багна	15,3	17,8	21,2	14,2	7,5	22,0	5,8	15,2	15,2	16,6	12,8	2,1
Важкі глини	—	—	0,1	—	—	0,2	—	0,1	0,2	1,4	—	—

Вже цей дуже загальний перегляд відсоткової кількости площіні поодиноких родів ґрунтів вказує на перевагу добрих ґрунтів Холмсько-Томашівської височини, хоч сам холмський повіт є щодо якости ґрунтів найслабшим. Видно також куди гіршу якість ґрунтів Підляшшя, на якому головними типами є піскові та суглинкові і попільнякові ґрунти та подібний характер ґрунтів Білгорайщини, де одначе замість підляських суглинків та попільняків переважають слабі леси на пісках.

Такий дуже загальний поділ на поодинокі роди ґрунтів не означає докладно ні їх якости, ні господарської ужитковости. Кожний із цих родів ґрунтів має ще багато різних їх типів, що часто дуже різняться в своїй господарській ужитковості. Для приміру подамо, що є піскові та попільнякові ґрунти, що на них вдається пшениця, а є такі лесові ґрунти, що на них пшениця не вдається. Все це залежне від хемічного й механічного складу ґрунту й підґрунтя, їх структури, роду й пропускности підґрунття та багатьох інших чинників, що разом дають у висліді господарську ужитковість ґрунту. Ці всі чинники і прикмети ґрунтів на Холмщині й Підляшші не тільки у тих самих родів ґрунтів у тій самій околиці, але часто у одному селі і на одній ниві так різні, що типів ґрунтів тут дуже багато. В поодиноких родах ґрунтів начисляють тут тільки головних типів ґрунтів (а ці знову мають свої дальші відміни), у піскових ґрунтах — 9 головних типів, у суглинках — 14 типів, у попільняках — 5 типів, у лесах — 5, у боровинах — 2, у чорноземах — 4, у мадах — 2, попри більшу кількість типів у торфових, багонних та глинястих ґрунтах. Для загальної орієнтації подаємо для поодиноких родів ґрунтів Холмщини і Підляшшя ужиткову класу, після принятої скалі:

1. Піскові ґрунти: III, IV, V, VI, VII; 2. суглинки: II, III, IV, V, VI; 3. попільняки: II, III, IV; 4. леси: I, II, III, IV; 5. боровини: II, III; 6. чорноземи: I, II, III; 7. мади: I, II, IV; 8. багна і торфи — 9. важкі, глинкуваті ґрунти: III, V.

Тільки докладний аналіз та польові досліди можуть дати також погляд на якість і потреби ґрунту. Одначе назагал треба ствердити, що більшість ґрунтів Холмщини й Підляшшя потребує багато вапна. Воно все оплачується, як про це свідчать досвіди майже на усіх ґрунтах (за винятком боровин і деяких лесів та деяких пісків) з майже усіми рослинами й у різних околицях. Це зв'язане так з поправою структури ґрунтів через вапнування, як також з високим ступнем кислоти ґрунтів Холмщини й Підляшшя, що доходить вона до 5,0—6,2 р Н (ступнів кислоти).

Ґрунти Холмщини й Підляшшя, не виключаючи навіть чорноземів, дуже корисно приймають азотові добрива (погної), що дуже підносять збір з одиниці площі. Теж само на фосфорові добрива ці ґрунти реагують корисно. Потасове здобрення потрібне тільки під окопові (просапні) рослини. Назагал усяке розумно вжите здобрення мінеральними добривами на ґрунтах Холмщини й Підляшшя дає поважні користі, впливаючи корисно на збільшення збору

Про ґрунти Холмщини й Підляшшя можна сказати, що хоч вони на Підляшші і Білгорайщині слабші, можна на них при належнім наладнні водних умовин та правильному здобренню добре господарювати. Очевидно, що на добрих ґрунтах Холмсько - Томашівської височини можна вести найбільш інтензивне господарювання.

(Далі буде)

НОВИНКИ

Посвячення могили. У селі Віжомля — яворівського повіту — висипано велику могилу в пам'ять тих, які віддали своє життя за кращу долю Батьківщини. В день посвячення відправлено торжественне Богослуження та панахиду.

Будується церква. В теперішні тяжкі часи мешканці с. Тура Велика рішили вибудувати в себе церкву. Дня 1. 8. відбулося посвячення фундаментів під її будову. Участь взяло ок. 3 тисячі людей.

Для ранених українських вояків. Артисти-співаки Оперного Театру у Львові: Олена Лозицька (сопран) та Дометій Иоха (баритон) дали на початку серпня ц. р. концерт пісень для ранених вояків-українців із львівських лікарень. Концерт захопив слухачів і вони бодай на хвилину мали змогу забути їхні рани та терпіння.

Іспити зрілости в гімназіях. У 10 гімназіях з українською мовою навчання в Галичині допущено до іспиту зрілости з кінцем 1942/43 шк. р. 693 учнів (-ениць); з них склало його 620 учнів (-ениць).

Проти пиття самогонки. У бірчанщині духовенство повело енергійну акцію проти пиття самогонки. Завдяки цій акції в багатьох селах вживання цієї повільної отрути вже майже припинилося.

Учительський курс. Від половини липня ведеться в Рогатині курс для некваліфікованих вчителів під проводом д-р Кисілевського. На курсі є к. 200 осіб.

Жіночі гуртки в Зборівщині. В зборівському повіті зорганізовано 51 жіночих гуртків. Діяльність жіноцтва спрямована передусім у напрямі допомоги сезоновим дошкіллям.

Ремесло в Коломиї. Після двох років праці в ділянці ремесла Коломия може похвалитися гарними успіхами. Повстало там сім груп ремесла, з яких найбільш численна є шкіряна (римарі, шевці) та металева група (ковалі, слюсарі).

Українці в Горличчині. Після статистики з 30. червня 1943 р. Горлицький повіт числив 29.199 українців. В самому місті Горлиці колонія українців числить тепер 206 осіб.

Кравецька школа. Щоб заповнити прогалину недостачі кравців — при кравецькій школі в Золочеві відкрито кравецький відділ для хлопців. Навчання триватиме два роки і закінчиться челядничим іспитом.

Вписи продовжені. Вписи до однорічної сільсько-господарської школи в Яворові продовжені до кінця вересня ц. р.

„Їхав стрілець на війноньку..." Аматорський драматичний гурток наших робітників у Мінхені ставив недавно виставу „Їхав стрілець на війноньку", підготовану реж. В. Процюком. Вистава пройшла з великим успіхом. Артистів, за їх гарну гру, нагороджено бурхливими оплесками. Приявних було коло дві тисячі глядачів.

Український Комітет Самодопомоги. Вкоротці мине рік від часу зорганізування Українського Комітету Самодопомоги в Костополі (Волинь). В обсяг його діяльности входить: переводження збірок, видавання допомоги для потребуючого українського населення, удержування дитячих садків, і ін.

Вислови співчуття. Єпископи гр.-православної церкви в Румунії висловили Папі Пієві XII, головному пастиреві римо-католицької церкви, свої співчуття з приводу бомбардування Риму.

Краєвий з'їзд української хліборобської кооперації

10. ц. м. в залі ІНТ у Львові відбувся зорганізований Центросоюзом III. краєвий з'їзд української хліборобської кооперації. Проводив з'їздом президент української кооперації інж. Павликовський. У з'їзді взяли участь усі директори ОСК і ПСК та збіжеві референти з усього краю. На початок засідань прибули також представники державної влади з шефом уряду д-ром Бауером, та представниками УЦК з д-ром К. Паньківським у проводі.

Відкрив з'їзд інж. Павликовський. Шеф уряду, д-р Бауер, підкреслив відтак у короткій своїй промові позитивну співпрацю українського населення Галичини з німецькою владою та передав українській кооперації подяку від Губернатора.

Докладніше про вислід тогорічної контингентової акції та про пляни переведення цієї акції в цьому році говорив шеф уряду сільського господарства д-р Гараїс. В імені УЦК промовив заступник Провідника д-р К. Паньківський. — Мусимо здати собі справу з політичного положення — говорив д-р Паньківський: — Мусимо твердо й розумно застановитися. Ніяких великих політичних змін ні проклямацій в короткому часі не можемо сподіватись. Одначе те, що ми хочемо здобути, залежить не від проклямацій, але від нашої праці. Висловивши признання українській кооперації, заступник Провідника взивав і на майбутнє творити позитивні вартості та поборювати безладдя і хаос, бо тільки позитивна праця зробить нас господарями на нашій землі.

По цих вступних промовах учасники з'їзду вислухали два реферати: дир. Творидла на тему „Заготівля кормових і зернових плодів" та дир. Черника на тему „Преміева акція". В цих рефератах подано приявним вичерпні інформації в справах технічного переведення контингентової акції та в справах розподілу премій за віддані продукти.

Шлях розвитку села

Давніше єдиним осередком, де всі спільно гуртувалися була в українському селі тільки церква. Вона єднала всіх в одну родину. Поза церквою не було в селі жадного іншого осередка, який виховував би, піддержував на дусі, навчав. За те була в селі ще коршма. Там сидів жид — арендар, що виарендовував від дідича т. зв. пропінацію, тобто право виробляти і продавати для селян спиртові напої. Жид-арендар пропінації сполучав шинкарство зі своїм майже завжди головним „промислом" — лихварством. Завдяки цьому лихварству втягав він поволі ціле село у свої сіти. От як писав про це Наврецький в 1877 р.:

„Кожна позичка, взята у нього господарем на заплату податку, кожна чарка горілки, випита на кредит, кожний сніп збіжжя, украдений наймитом і занесений до корчми вночі, кожний шнур коралів, занесений там жінкою потай від чоловіка і кожух, занесений чоловіком, потайки від жінки, — стається одним більше огнивом ланцюга, який мало-по-малу цілу громаду заковує в неволю орендаря, і тому збільшує примусових консументів панської горілки. Орендар стає повірником усіх родинних тайн свого села, і зайнявши великі простори селянської землі на власність, робиться найважливішим чоловіком у громаді.

„Коли в одному пункті сходяться границі трьох відрубних сіл і трьох відрубних територій пропінації, то там неодмінно стає три корчми; одна від другої не дальше трьох кроків, і ні в одній не можна вдень нічого купити, як тільки найпоганішу горілку. Зате вночі вони є біржами краденого скоту і збіжжя".

Та з часом, із зростом свідомости, селяни побачили, що корчма це тільки галапас на тілі галицького села. Тому й почали вони вести боротьбу: бойкутували жида, оминали корчму, а намагалися прищепити в себе все, що корисне й добре. Тому теж й почали вони гуртуватися в новозаснованій читальні, яка—побіч церкви — почала набирати в селі щораз більшого значення. Крім читалень в наших селах появилася густа сітка народних шкіл, куди родичі почали обов'язково посилати своїх дітей.

І вже від кількох десятків років в кожному селі церква, читальня і школа — це не звичайні тільки будинки, але й правдиві осередки життя в селі. Без них годі й уявити собі тепер якенебудь українське село.

Навіть тепер, хоч і воєнні часи, ми часто читаємо в пресі, що тут то там посвячено церкву, відкрито урочисто читальню, засновано нову школу. Українське село раз вибраним шляхом іде невпинно до наміченої цілі: піднесення поземy освіти, знання і культури.

В. Г.

До об'єднань праці українських робітників

Ваші брати й сестри, своякм та знайомі, сотками тисяч виїхали на роботу до Німеччини, далеко від Батьківщини та рідні. Кожночасно звертаються вони до Українського Центрального Комітету з проханням надсилати книжки та часописи. Українська книжка є дуже часто одиноким тихим приятелем нашого робітника на чужині.

Тому звертаємось до Вас, зорганізованого українського робітництва, з проханням допомогти своєму рідному братові під гаслом:

„Український робітник у краю — українському робітникові на чужині"!

Збирайте українські книжки та часописи й надсилайте до Українського Центрального Комітету, Відділ Суспільної Опіки, Реферат опіки над робітниками. Цим причинетеся до цієї всенаціональної допомоги і покращення долі тисячам українських робітників на чужині.

Організуйте та переводіть у діло цей почесний обов'язок!

Зібрані книжки та часописи падсилати на адресу:

Український Центральний Комітет, Відділ Суспільної Опіки, Реферат опіки над робітниками, Львів, вул. Семинарська 18.

Інші часописи просимо передрукувати. 3—1

ШАХОВІ ПЕРШЕНСТВА БОЙКІВЩИНИ

Від 22—28 серпня відбуватимуться у Самборі шахові змагання за індивідуальне першенство Бойківщини. Організатором та господарем тих змагань є УСК „Дністер" Самбір. У змаганнях візьмуть участь найкращі шахісти Самбора, Стрия, Дрогобича, Сколього, Борислава, Турки н. Стр. та гості-змагуни зпоза меж Бойківщини: зі Львова, Перемишля, Сянока й інших міст.

Ювілейний рік проф. І. Боберського

14. ц. м. минуло 70 літ з дня народження піонера українського тіловиховного руху та батька українського сокільства, проф. Івана Боберського. Референтура Тіловиховання УЦК оцінюючи заслуги ювілята, проголосила рік 1943/44 ювілейним роком проф. Ів. Боберського. В цьому році намічено зорганізувати в честь ювілята цілу низку імпрез. І так, ювілейний рік що почався 14. серпня краєвою відправою всіх співпрацівників Референтури Тіловиховання УЦК, закінчиться в червні 1944 р. здвигом усіх тіловиховних клітин краю. Всі краєві спортові імпрези та змагання будуть присвячені проф. І. Боберському. Кожна тіловиховна клітина відбуде в цьому році святочні сходини, присвячені ювілятові. Проф. І. Боберський — це перший ініціятор викупу львівської площі Сокола-Батька, тому в його ювілейному році кожне село та кожне містечко придбає свій власний спортовий майдан, став, басейн чи туристичний дім (у гірських околицях). В цьому році буде також створений стипендійний фонд ім. проф. І. Боберського для вчителів тіловиховання. На ту ціль буде присвячений дохід із найкращих змагань кожного клюбу, з імпрез та з переведених збірок.

ДІЛОВИЙ КОМІТЕТ

Щоб здійснити всі ці пляни, Референтура Тіловиховання покликала Діловий Комітет у такому складі: м-р М. Дзьоба — голова, А. Антонович — заст. голови, Назар — секретар, И. Козачок — реф. спорт. імпрез, Д. Сіяк — реф. з'їздів, м-р О. Кобів — реф. туристичних справ, Н. Когут — харчовий реф., м-р Пачовський — стипенд. реф., інж. Яр. Благітка — реф. закупу площ. М. Колянківський — пресовий референт, Є. Жарський — пропагандивний реф. Члени: Д. Березовський, Т. Білостоцький, Вол. Блавацький, От. Гайдучок, м-р Дицьо, о. Івашко, І. Ілечко, д-р І. Німчук, м-р Проціньский, інж. Рак, Вол. Тихоліз, Мих. Тріль, Є. Яворівський і м-р Яремко.

КОНКУРС

З нагоди 70-ліття уродин батька українського тіловиховання проф. Івана Боберського, Референтура Тіловиховання УЦК, Львів, проголосила конкурс на картини, різьби, новелі, статті реферати, марші і пісні на тіловиховні теми. Вони повинні бути написані на підставі гасел професора Боберського, які будуть поміщувані передусім в українській щоденній пресі. Матеріяли надсилати до Референтури Тіловиховання, Львів, Семінаріюмштрассе ч. 18. І. пов., до дня 1-го листопада.

Нагороди: за статті і поезії — 1-ша 300 зл.; 2-га 200 зл., 3-тя 100 зл. За марші і пісні — 1-ша 500 зл., 2-га 300 зл., а 3-тя 200 зл. За новелі і реферати — 1-ша 600 зл., 2-га 500 зл. 3-тя 400 зл. За картини і різьби — 1-ша 1.500 зл., 2-га 1000 зл., 3-тя 500 зл.

Виховання тіла — це шлях до виховання духа.
Змаг гартує волю.

Проф. ІВ. БОБЕРСЬКИЙ

Шовківництво в Україні

Історія шовківництва сягає далеко в часи перед народженням Христа. Відомо, що прядку шовковика плекали в Китаю вже около 2.500 літ перед нар. Христа, звідки европейські купці, запізнавшись із її годівлею та зрозумівши її велике значення, занесли згодом до Европи.

В Україні шовківництво плекається від довшого часу. Приблизно від яких 10 років розбудова шовківництва проводиться в ширших розмірах.

Тому, що природний шовк має велике приміщення у воєнному промислі, летунстві та артилерії — розвиткові шовкового промислу приділюють тепер багато уваги. Природний шовк має такі прикмети, яких щодо пружности немає ніякий інший. Як ізолятивний матеріял має він дуже велике значення для електричної промисловости; в медицині, головно в часі війни, вживається шовкових ниток до зшивання ран та розрізів. Із шовкових ниток робиться відомі шовкові люксусові матерії.

Під теперішній час у всіх округах України існують плянтації морви. Агрономи, спеціяльні знатоки в цій ділянці, дбають над розвиненням прядки шовковика. В недавно заложеній станиці Токмак — у дніпропетровській генеральній окрузі — продукують яєчка відповідних пород прядки шовковика для цілої України, а то й на вивіз за кордон. Практичну розбудову шовківництва провадять німецькі референти при генеральних та господарських комісарах. В кожній окрузі є один інспектор шовківництва. Він дбає про охорону та поширення плянтації шовковиці, збільшування годівлі шовкопрядки, заготівлю зібраних коконів, їхнє вбивання та сушення, тощо. Сама перерібка відбувається в Німеччині, куди висилається кокони сотнями вагонів.

Тепер у самій лише, напр., дніпропетровській генеральній окрузі продукують вже два рази стільки коконів, як у цілій Німеччині. В наступному році треба сподіватися ще значнішого збільшення.

Крім шовкопрядки, що живиться листям морви є ще один рід шовковика, який годується лише дубовим листям і плекається на волі — на дубах. Шовковик цей дає більше пряжі, як кокони шовковичної шовкопрядки, але не має за те їхньої якости. Цей рід дубової шовкопрядки плекають особливо на Криму.

Дерева шовковиці придаються також добре на живоплоти. Підрізування такого живоплоту — це одночасно збір корму — листя для шовкопрядки.

При такому розвитку шовківництва, як тепер — Україна зможе вкоротці зайняти одне з перших місць щодо плекання шовкопрядки та продукції шовку.

Управа цукрових буряків

Одне з важних місць в загальній господарці займає цукор з уваги на свою віджи вчу вартість. Цукровий буряк з якого виробляється цукор — управляється в нас переважно на південному Поділлі й Покутті, де є урожайна почва і тепле підсоння. На цих теренах є кілька фабрик цукру, а саме: в Березовиці к. Тернополя, в Ходорові і в Городенці. Право й обов'язок плянтації цукрового буряка приділює і накладає влада в рамах контингенту, який визначується збірно на громади. Громада розділює контингент між поодинокими плянтаторів, беручи під увагу віддалення ґрунту від господарств, урожайність почви та загальний обшир землі плянтатора. Береться теж під увагу побажання селян, бо контрактація зовсім добровільна. На передніввку, коли буряки зійдуть, плянтатор одержує зачет на цукор, а решта належности, яку обраховується процентово, від 100 кг. буряків — 1.20 кг. цукру, одержує плянтатор після здачі цілого контингенту. Зелене бурякове листя як теж мелясу і залишки з буряків задержує плянтатор на пашу для худоби. Заплату за буряки одержує плянтатор готівкою. Управа цукрового буряка, піднosить загальну хліборобську культуру й є одною з найбільш поплатних управ. Цьогорічний урожай буряків заповідається в нас середній.

Наші сіножаті

Цього року збір сіна набагато кращий, як попередніх років і без уваги на часті дощі вдалося його майже всюди добре просушити та замагазинувати. Рівнобіжно з заходами для покращання продукції сіна йдуть старання, щоб засіяти сіножаті доброякісними родами трав. В золочівській окрузі, напр., кожна волость обов'язана засіяти 4 га пашними травами. Уряд Сільського Господарства призначив селянам 10 родів насіння пашних трав, як прим. червона і біла конюшина, пелюшка, вика, тощо. Ці плянтації стануть джерелом, з якого насіння буде приділюватись окремим господарствам, які в свою чергу обов'язані дбати, щоб таким чином придбаний запас насіння ніколи не вичерпувався. Час посіву насінних трав триває від ранньої весни до осени. Тому, що трава в першім році не дає насіння, в нас найвідповіднішою порою до посіву є літні місяці, а навіть початок вересня.

Статті, дописи й завваги до „Холмської Землі", які торкаються Холмщини й Підляшшя, просимо слати на адресу: Д-р Степан Баран, Холм, вул. Коперника 17, тел. 79.

В числі 31 „Холмської Землі" в рубриці посмертних згадок, вкралася помилка, а саме: забито не Юліяна Коляду, а **Володимира Коляду.**

СІЛЬСЬКІ ГОСПОДИНІ ПЕРЕРОБЛЮЮТЬ ПЛОДИ

Відомо, що багато земних плодів годі зберегти довший час без відповідної консервації. Напр. заквашується капусту, чи огірки, щоб зберегти їх на зиму, або й довше. Так само практикують уже й на селі консервацію овочів — агресту, малин, суниць, тощо при допомозі цукру. Щоб дати змогу всім господиням зазнайомитися із засобами перерібки земних плодів, овочів та городовини, зорганізовано при господарськім уряді Окружного Старости в Золочеві (відділ Домашнього Господарства) курс для волосних передовичок-інструкторок. Чинності волосних інструкторок взяли на себе м. ін. також жінки — інтелігентки, які мають великі можливості впливати на піднищення культури домашнього господарства по наших селах.

Курси перерібки овочів та городовини по волостях і громадах вже почалися. Сільське жіноцтво живо цікавиться курсами, воно спішить на курс з зошитами та олівцями в руках, щоб нічого не забути, щоб усе точно записати. Нема сумніву, що громадські передовички та учасниці курсів спопуляризують серед загалу жіноцтва справу перерібки плодів, необхідної в кожному статечному господарстві.

Від 22. до 28. серпня затемнення обов'язує від год. 9.30 веч. до 4.30 рано.

СКІЛЬКИ ЦЕ МІЛІОН ДНІВ?

Міліон днів — це коло 2740 літ. Цілій християнській ері бракує до одного мільона — коло 300.000 днів, цебто к. 800 років. Один рік, одне сто ліття-начислює всього 36.525 днів. Живучи, як кажемо часто, з дня на день — за 10 років проживаємо 3.652 і пів дня.

Людина, яка має 20 літ життя, має тільки 7.305 днів, 40-ліття — 14.610 днів, 60 ліття — 21.915 днів, а людина, яка має 80 років — вік, до якого мало хто доживає, має... 29.220 днів. Тільки „щасливцеві" вдається досягнути віку 30.000 днів.

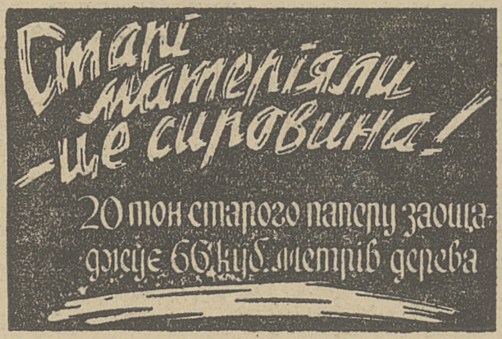
Вживають у нас прислів'я, що дні його почисленні. Як бачимо й справді не тяжко є почислити дні ані кількаденної дитини, ані навіть і... 30.000-денного старця!

СЕЛЯНИНЕ!

Здай свій контингент у цілості й точно. Вистерігайся незаконної торгівлі. В той спосіб охоронишся перед найтяжчою особистою небезпекою.

СКІЛЬКИ КІЛОМЕТРІВ приходиться пройти людині за свій вік?

Кожна людина за звичайних умов щодня проходить неменше 5 км. то по воду, то до крамниці чи на базар або на роботу — то й вийде оце мале число. За плугом чи за бороною зробить господар за день багато більше дороги. Та беручи тільки 5 км. денно, за рік це складе 1825 км. Якщо людина проживе 60 років, то вона протупцює 110.000 км. Це значить, що людина може впродовж свого життя обійти навколо землі по рівнику. А є люди — напр. листоноші і т. п., які щодня проходять більше, а за все життя промашерують до 200.000 км.

Поширюйте Тижневик!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ: За 1 мм. на 1 шпальту на ред. текстом 1.50 зол., в тексті 100 відс. дорожче. — Максимальний вимір оголошення: 180 мм. на 1 шп., або 90 мм. на 2 шп., або 60 мм. на 3 шп., або 45 мм. на 4 шп. **ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ:** 50 грошів за слово, за перше слово грубшим друком — 1 зол.

За редакцію відповідає М. Хомяк у Кракові. Видає »Українське Видавництво«, Краків, вул. Райхсштрассе 34. II. Телефон 230-39.
З друкарні »Нова Друкарня Денникова« під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung. Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79